

Klimatakten överklagar Centrumplanen – varför?

Centrumplanen innehåller flera delar som vi gillar, men samtidigt innehåller den ett omfattande byggande inom kända översvämningsskylddområden utan att förhållandena är väl utredda och utan långsiktig lösning på hur områdena ska skyddas.

Vi kan alltid hoppas på att världen samlar sig till åtgärder som minskar fortsatta klimatförändringar, men vi kan tyvärr inte utgå ifrån att det blir stora framgångar. Därtill kommer klimatförändringarna att fortsätta även om det förebyggande arbetet blir framgångsrikt. Varmare hav får vattnet att expandera, vi kommer att få kraftigare regn och kraftigare stormar. Halmstad är en av de orter i landet som bedöms påverkas allra mest av klimatförändringarna. Vi får agera försiktigt.

Klimatförändringarna kommer i Halmstads fall att medföra stigande normalnivå i havet och i Nissans nedre delar, kraftigare översvämningar, men även stigande grundvattennivåer i de aktuella områdena. Av stigande grundvattennivåer följer svårare grundläggningsförhållanden och sämre markstabilitet, det senare varierar beroende på markens beskaffenhet.

De områden som främst berörs är Söder, Tullkammarkajen och hamnområdet, samt en del områden som gränsar till dessa.

Det behövs en klar tidshorisont när man värderar samhällsplanering. Den aktuella planen handlar om hur Halmstads centrala delar ska utvecklas under tiden fram till 2050. Till det får man lägga livslängden på byggnader och annatsom tillkommer med stöd av planen. Vi ansluter oss till hundraårsperspektivet, dvs ett hus ska kunna användas i minst hundra år från färdigställandet. Detta påverkar hyror, möjligheter till banklån etc. Eftersom planen handlar om byggande fram till år 2050 ska därmed det som byggs kunna användas fram till 2150, eller längre.

Utredningar har gjorts kring översvämningsskylldproblematiken i Halmstads centrala delar, bland annat har Sweco på kommunens uppdrag i en omfattande utredning daterad 2020-12-18 klarlagt en mängd frågor, exempelvis översvämningsskydd. Utredningen utmynnade i att skydd bör sättas upp längs Nissans kajer i etapper. På det sättet skyddas mot översvämningar fram till cirka 2070. Efter 2070 behövs ytterligare skyddsåtgärder. Det är osäkert om skydden längs kajerna kan höjas något och man utgår ifrån att en yttre barriär erfordras. Kostnaden för en sådan har uppskattats med ledning av ett likande projekt i Nederländerna och bedömdes vid tillfället uppgå till 500 miljoner Euro. Det torde idag motsvara kring 7 miljarder kronor. Till detta kommer givetvis löpande kostnader för drift och underhåll.

Det råder många osäkerheter. Såvitt vi vet är marken ännu inte undersökt med avseende på om alla skydd kan byggas. Samtidigt har vi inte facit på klimatets framtida utveckling. Kommer medeltemperaturen att öka långsammare än prognoserna eller kommer klimatförändringarna att ske i en snabbare takt än vad som kan befaras? Det vet vi inte och därför har vi all anledning till försiktighet. Det är inte tid för byggande i översvämningsskylldområdena.

Man har alltså all anledning att räkna med att det ungefär 2070 kommer en investering som i dagens kostnadsläge är bedömd till runt 7 miljarder kronor. Vad som inte är känt är varifrån dessa pengar ska komma. Kommun, stat eller exploaterare är tänkbara. Om man gör ett överslag över hur många bostäder som behöver den yttre barriären får man siffran 3 miljoner kronor per bostad.

Exploateringen kan således inte betala detta. Beloppet närmar sig även två års samlade skateintäkter för kommunen, varför kostnaden knappast ryms i den kommunala budgeten. Man kan då undra om det finns en spekulering i att staten så småningom ska betala, men kommer staten verkligen att ta

konsekvenserna av att kommuner beslutar om byggnationer i kända översvämningsskylddområden? Utan finansiering lär inte översvämningsskydd komma till stånd.

När vi har gått igenom beslutsärendet om planen kan vi inte finna något resonemang om kostnaden för den yttre barriären. Vi kan givetvis ha missat. Normalt avhandlas inte kostnader i en översiktsplan. Här är dock fallet att planens genomförande baseras på en extrem kostnad som någon ska betala. Enligt vårt sätt att resonera borde frågan om den yttre barriärens finansiering ha varit klarlagd före planbeslutet eller i varje fall i det. Vi bedömer därför planbeslutet som vårdslöst.

Man kan naturligtvis ställa sig frågan om man 2023 ska besluta om projekt som behöver genomföras 2070, dvs 47 år fram i tiden. Nu är det dock så att planen avser vad som ska byggas fram till 2050. Ett hus som byggs 2050 har 2070 bara hunnit bli 20 år gammalt. 20 år är en relativt kort tid för byggnader.

En annan fråga handlar om den befintliga bebyggelse och alternativet att den ytre barriären inte byggs. Man måste utgå ifrån bebyggelsens ekonomiska livslängd. Nuvarande byggnaders ekonomiska värde när vi är framme vid 2070 får ställas mot barriärens kostnad. Till det måste läggas att den tänkta ytre barriären inte skyddar Halmstad mot översvämningar för all framtid. I utredningen är siktet år 2200 och nivån +5 meter. Därefter får man göra något nyt. Havet fortsätter troligen att stiga och en teknisk anordning har en begränsad livslängd. Därför tycker vi att det är klokt att närtid bygga översvämningsskydd längs kajerna och samtidigt avvakta med byggnation i översvämningssområdena. Halmstad har markant brist på bostäder och folk måste ha någonstans att bo. Det skulle kunna vara ett skäl att bygga i översvämningssområdena. Som vi ser det kan man inte bortse från ekonomin i boendet. Hyrorna ska betalas. Vi funderar över logiken för dem som bygger. Ska del av kostnaden för översvämningsskydd belasta exploateringen och därmed hamna på hyrorna? Om det inte finns klara förutsättningar för byggandet av skydden måste rimligtvis byggnaderna skrivas av på kortare tid än normalt. Att planera för byggande inom översvämningssområden ser som ett mindre funktionellt sätt att lösa bostadsfrågan.

Et överklagande kan bifallas eller avslås. Vi vet inte vilket utvallet blir av vårt överklagande.

Lagstiftningen är inte glasklar. Om gällande lag visar sig medge att kommuner planerar för omfattande byggnation inom översvämningssområden ser vi det som viktigt att detta blir klarlagt och det handlar då inte bara om Halmstad. I ett sådant fall måste rimligen lagstiftningen skärpas.

Vi engageras oss i denna sak därför att vi vill medverka till ett hållbart samhälle och det handlar om ansvar för kommande generationer. Vi är alla skyldiga att verka för att även våra efterkommande ska kunna leva ett gott liv och vi måste då hantera klimatfrågorna på ett ansvarsfullt sätt. Problem och kostnader får inte övervältras på kommande generationer.

Vad vi framfört i överklagandet överensstämmer i sak med det yttrande vi lämnade till kommunen under planens granskningsskede.

Klimataktion Halmstad, december 2023